

Съвет на
Европейския съюз

Брюксел, 11 юли 2023 г.
(OR. en)

11132/1/23
REV 1

ECOFIN 658
UEM 192
SOC 484
EMPL 335
COMPET 679
ENV 758
EDUC 271
RECH 303
ENER 394
JAI 904
GENDER 135
ANTIDISCRIM 129
JEUN 173
SAN 410

БЕЛЕЖКА

От:	Генералния секретариат на Съвета
До:	Комитета на постоянните представители/Съвета
№ предх. док.:	11132/23
№ док. Ком.:	COM(2023) 603 final
Относно:	ПРЕПОРЪКА НА СЪВЕТА относно националната програма за реформи на Чехия за 2023 г. и съдържаща становище на Съвета относно програмата за конвергенция на Чехия за 2023 г.

Приложено се изпраща на делегациите посоченият по-горе проект за препоръка на Съвета, обсъден от Съвета и Европейския съвет, въз основа на предложението на Комисията COM(2023) 603 final.

ПРЕПОРЪКА НА СЪВЕТА

от ...

относно националната програма за реформи на Чехия за 2023 г. и съдържаща становище на Съвета относно програмата за конвергенция на Чехия за 2023 г.

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взе предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 121, параграф 2 и член 148, параграф 4 от него,

като взе предвид Регламент (ЕО) № 1466/97 на Съвета от 7 юли 1997 г. за засилване на надзора върху състоянието на бюджета и на надзора и координацията на икономическите политики¹, и по-специално член 9, параграф 2 от него,

като взе предвид Регламент (ЕС) № 1176/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 16 ноември 2011 г. относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси², и по-специално член 6, параграф 1 от него,

като взе предвид препоръката на Европейската комисия,

като взе предвид резолюциите на Европейския парламент,

като взе предвид заключенията на Европейския съвет,

като взе предвид становището на Комитета по заетостта,

като взе предвид становището на Икономическия и финансов комитет,

като взе предвид становището на Комитета за социална закрила,

като взе предвид становището на Комитета за икономическа политика,

¹ ОВ L 209, 2.8.1997 г., стр. 1.

² ОВ L 306, 23.11.2011 г., стр. 25.

като има предвид, че:

- (1) Регламент (ЕС) 2021/241 на Европейския парламент и на Съвета³, с който бе създаден Механизмът за възстановяване и устойчивост („Механизмът“), влезе в сила на 19 февруари 2021 г. По Механизма се предоставя финансова подкрепа на държавите членки за осъществяването на реформи и инвестиции, водещи до фискален стимул, финансиран от Съюза. В съответствие с приоритетите на европейския семестър Механизмът допринася за икономическото и приобщаващото възстановяване и за осъществяването на устойчиви и стимулиращи растежа реформи и инвестиции, по-специално реформи и инвестиции за насърчаване на екологичния и цифровия преход и за укрепване на устойчивостта на икономиките на държавите членки. Механизмът също така спомага за укрепването на публичните финанси и стимулира растежа и създаването на работни места в средносрочен и дългосрочен план, подобрява териториалното сближаване в рамките на Съюза и подкрепя непрекъснатото прилагане на Европейския стълб на социалните права. Максималното финансово участие за държава членка в рамките на Механизма беше актуализирано на 30 юни 2022 г. в съответствие с член 11, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2021/241.

³ Регламент (ЕС) 2021/241 на Европейския парламент и на Съвета от 12 февруари 2021 г. за създаване на Механизъм за възстановяване и устойчивост (ОВ L 57, 18.2.2021 г., стр. 17).

- (2) На 22 ноември 2022 г. Комисията прие годишния обзор на устойчивия растеж за 2023 г., с което постави началото на европейския семестър за координация на икономическите политики за 2023 г. На 23 март 2023 г. Европейският съвет одобри приоритетите на годишния обзор на устойчивия растеж за 2023 г., които са съсредоточени около четирите измерения на конкурентоспособната устойчивост. На 22 ноември 2022 г. въз основа на Регламент (ЕС) № 1176/2011 Комисията прие и доклада за механизма за предупреждение за 2023 г., в който посочи Чехия като една от държавите членки, които може да бъдат засегнати или за които може да съществува риск да бъдат засегнати от дисбаланси, и за които ще е необходим задълбочен преглед. Комисията прие и препоръка за препоръка на Съвета относно икономическата политика на еврозоната и предложение за съвместния доклад за заетостта за 2023 г., в който се анализира прилагането на насоките за заетостта и принципите на Европейския стълб на социалните права. Съветът прие Препоръката относно икономическата политика на еврозоната⁴ на 16 май 2023 г. и съвместния доклад за заетостта на 13 март 2023 г.
- (3) Въпреки че икономиките на Съюза показват забележителна устойчивост, геополитическият контекст продължава да оказва отрицателно въздействие. Като застава твърдо зад Украйна, Съюзът насочва своята програма за икономическа и социална политика към намаляване на отрицателното въздействие от енергийните сътресения върху уязвимите домакинства и предприятия в краткосрочен план и към запазване на усилията за осъществяване на екологичния и цифровия преход, подкрепа за устойчив и приобщаващ растеж, запазване на макроикономическата стабилност и повишаване на устойчивостта в средносрочен план. Той също така поставя особен акцент върху повишаването на конкурентоспособността и производителността на Съюза.

⁴ Препоръка на Съвета от 16 май 2023 г. относно икономическата политика на еврозоната (ОВ С 180, 23.5.2023 г., стр. 1).

- (4) На 1 февруари 2023 г. Комисията публикува съобщение, озаглавено „Промислен план на Зеления пакт за ерата на нулеви нетни емисии“ („промишлен план на Зеления пакт“). Целта на промишления план на Зеления пакт е засилване на конкурентоспособността на промишлеността на Съюза с нулеви нетни емисии и подпомагане на бързия преход към неутралност по отношение на климата. Планът допълва текущите усилия в рамките на Европейския зелен пакт и REPowerEU. Той има за цел и да се осигури по-благоприятна среда за увеличаване на производствения капацитет на Съюза за технологиите и продуктите с нулеви нетни емисии, необходими за постигане на амбициозните цели на Съюза в областта на климата, и да се гарантира достъп до съответните суровини от критично значение, включително чрез диверсифициране на източниците, правилно използване на геоложките ресурси в държавите членки и максимално увеличаване на рециклирането на суровини. Промисленият план на Зеления пакт се основава на четири стълба: предвидима и опростена регулаторна среда, по-бърз достъп до финансиране, повишаване на уменията и отворена търговия за устойчиви вериги на доставки. На 16 март 2023 г. Комисията публикува ново съобщение, озаглавено „Дългосрочна конкурентоспособност на ЕС: перспективи след 2030 г.“, структурирано около девет взаимно подсилващи се движещи сили с цел да се работи за стимулираща растежа регулаторна рамка. В него се определят приоритети на политиката, насочени към активно осигуряване на структурни подобрения, добре насочени инвестиции и регулаторни мерки за дългосрочната конкурентоспособност на Съюза и неговите държави членки. Препоръките по-долу спомагат за изпълнението на тези приоритети.
- (5) През 2023 г. европейският семестър за координация на икономическите политики продължава да се развива в съответствие с прилагането на Механизма. Пълното изпълнение на плановете за възстановяване и устойчивост продължава да е от съществено значение за изпълнението на приоритетите на политиката в рамките на европейския семестър, тъй като плановете обхващат всички или значителна част от съответните специфични за всяка държава препоръки, отправени през последните години. Специфичните за всяка държава препоръки за 2019 г., 2020 г. и 2022 г. продължават да бъдат еднакво актуални за плановете за възстановяване и устойчивост, преразгледани, актуализирани или изменени в съответствие с членове 14, 18 и 21 от Регламент (ЕС) 2021/241.

- (6) Регламент (ЕС) 2023/435 на Европейския парламент и на Съвета⁵ („Регламентът REPowerEU“), приет на 27 февруари 2023 г., има за цел бързото премахване на зависимостта на Съюза от вноса на руски изкопаеми горива. Това ще допринесе за енергийната сигурност и диверсификацията на енергийните доставки на Съюза, като същевременно ще увеличи използването на възобновяеми енергийни източници, капацитета за съхранение на енергия и енергийната ефективност. Регламентът REPowerEU дава възможност на държавите членки да добавят нова глава за REPowerEU към своите национални планове за възстановяване и устойчивост, за да финансират ключови реформи и инвестиции, които ще спомогнат за постигането на целите на REPowerEU. Тези реформи и инвестиции също така ще спомогнат за повишаване на конкурентоспособността на промишлеността на Съюза с нулеви нетни емисии, както е посочено в промишления план на Зеления пакт, и за изпълнение на свързаните с енергетиката специфични за всяка държава препоръки, отправени към държавите членки през 2022 г. и когато е приложимо, през 2023 г. С Регламента REPowerEU се въвежда нова категория безвъзмездна финансова подкрепа, която се предоставя на държавите членки за финансиране на нови свързани с енергетиката реформи и инвестиции в рамките на техните планове за възстановяване и устойчивост.

⁵ Регламент (ЕС) 2023/435 на Европейския парламент и на Съвета от 27 февруари 2023 г. за изменение на Регламент (ЕС) 2021/241 във връзка с главите за REPowerEU в плановете за възстановяване и устойчивост и за изменение на регламенти (ЕС) № 1303/2013, (ЕС) 2021/1060 и (ЕС) 2021/1755 и Директива 2003/87/ЕО (ОВ L 63, 28.2.2023 г., стр. 1).

- (7) На 8 март 2023 г. Комисията прие съобщение, в което се предоставят насоки за фискалната политика за 2024 г. („съобщението от 8 март 2023 г.“). То има за цел да подпомогне изготвянето на програмите за стабилност и конвергенция на държавите членки и по този начин да се засили координацията на политиките. Комисията припомни, че общата клауза за дерогация от Пакта за стабилност и растеж ще бъде дезактивирана в края на 2023 г. Тя призова за фискални политики през периода 2023—2024 г., които осигуряват средносрочна устойчивост на обслужването на дълга и повишават потенциалния растеж по устойчив начин, и прикани държавите членки да определят в своите програми за стабилност и конвергенция за 2023 г. начина, по който фискалните им планове ще осигурят спазването на референтната стойност по Договора от 3 % от брутният вътрешен продукт (БВП), както и реалистичното и непрекъснато намаляване на дълга или запазването на благоразумно равнище на дълга в средносрочен план. Комисията прикани държавите членки също така постепенно да премахнат националните фискални мерки, въведени за защита на домакинствата и предприятията от енергийния ценови шок, като се започне с тези с най-слаба насоченост. Тя посочи, че ако мерките за подкрепа трябва да бъдат удължени поради подновен натиск върху цените на енергията, държавите членки следва да насочат много по-добре тези мерки към уязвимите домакинства и предприятия. Комисията заяви, че фискалните препоръки ще бъдат количествено определени и диференцирани. Освен това, както се предлага в съобщението на Комисията от 9 ноември 2022 г. относно насоките за реформа на рамката за икономическо управление на ЕС, фискалните препоръки ще бъдат формулирани въз основа на нетните първични разходи. Комисията препоръча всички държави членки да продължат да защитават инвестициите, финансирани на национално равнище, и да гарантират ефективното използване на средствата по линия на Механизма и други фондове на Съюза, по-специално с оглед на екологичния и цифровия преход и целите по отношение на устойчивостта. Комисията посочи, че ще предложи на Съвета да открие основания на дефицита процедури при прекомерен дефицит през пролетта на 2024 г. въз основа на данните за резултатите за 2023 г. в съответствие с действащите правни разпоредби.

- (8) На 26 април 2023 г. Комисията представи законодателни предложения за извършване на цялостна реформа на правилата на Съюза за икономическо управление. Основната цел на предложенията е да се засили устойчивостта на обслужването на публичния дълг и да се насърчи устойчивият и приобщаващ растеж във всички държави членки чрез реформи и инвестиции. Предложенията на Комисията са насочени към подобряване на националната ангажираност, опростяване на рамката и преминаване към по-голям средносрочен фокус в съчетание с ефективно и по-последователно правоприлагане. Съгласно заключенията на Съвета от 14 март 2023 г. относно насоките за реформа на рамката за икономическо управление на ЕС целта е законодателната работа да приключи през 2023 г.
- (9) На 1 юни 2021 г. Чехия представи на Комисията своя национален план за възстановяване и устойчивост в съответствие с член 18, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2021/241. Съгласно член 19 от Регламент (ЕС) 2021/241 Комисията оцени целесъобразността, ефективността, ефикасността и съгласуваността на плана за възстановяване и устойчивост в съответствие с насоките за оценка, съдържащи се в приложение V към посочения регламент. На 8 септември 2021 г. Съветът прие своето решение за изпълнение за одобряване на оценката на плана за възстановяване и устойчивост на Чехия⁶. Отпускането на траншовете зависи от приемането на решение на Комисията в съответствие с член 24, параграф 5 от Регламент (ЕС) 2021/241, в което се посочва, че Чехия е изпълнила задоволително съответните ключови етапи и цели, определени в решението за изпълнение на Съвета. Задоволителното изпълнение предполага, че постигането на предходните ключови етапи и цели е запазено.

⁶ ST 11047/2021 INIT; ST 11047/2021 ADD 1; ST 11047/2021 ADD 1 COR 1.

- (10) В съответствие с член 8, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 1466/97 на 13 април 2023 г. Чехия представи националната си програма за реформи за 2023 г., а на 28 април 2023 г. — програмата си за конвергенция за 2023 г. Двете програми бяха оценени заедно, за да бъдат отчетени взаимовръзките между тях. В съответствие с член 27 от Регламент (ЕС) 2021/241 националната програма за реформи за 2023 г. отразява също шестмесечното докладване на Чехия относно напредъка, постигнат при изпълнението на нейния план за възстановяване и устойчивост.
- (11) На 24 май 2023 г. Комисията публикува доклада за Чехия за 2023 г. В него беше оценен напредъкът на Чехия в изпълнението на съответните специфични за държавата препоръки, приети от Съвета в периода 2019—2022 г., и беше направен преглед на изпълнението от страна на Чехия на плана за възстановяване и устойчивост. Въз основа на този анализ в доклада за държавата бяха посочени пропуски по отношение на предизвикателствата, които не са разгледани или са само частично разгледани в плана за възстановяване и устойчивост, както и по отношение на новите и нововъзникващите предизвикателства. В него бяха оценени също напредъкът на Чехия при прилагането на Европейския стълб на социалните права и постигането на водещите цели на Съюза в областта на заетостта, уменията и намаляването на бедността, както и напредъкът в постигането на целите на Обединените нации за устойчиво развитие.

(12) Комисията извърши задълбочен преглед по член 5 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 за Чехия и публикува резултатите от него на 24 май 2023 г. Тя стигна до заключението, че в Чехия не са налице макроикономически дисбаланси. По-специално, уязвимостите са свързани с ценовата конкурентоспособност и цените на жилищата, но е вероятно да бъдат ограничени в бъдеще, тъй като задлъжнялостта на домакинствата е овладяна и се очаква темповете на инфлацията да се забавят значително по-бързо от средните за Съюза. Икономиката беше силно засегната от шока от повишаване на цената на енергията, с бързо нарастване на инфлацията. Нестабилната фискална позиция след пандемията от COVID-19 също допринесе за нарастването на инфлацията. Въпреки че общият ценови натиск остава висок, ценовата конкурентоспособност се предвижда частично да се възстанови на фона на понижаващите се цени на енергията и да не се наблюдават непосредствени външни предизвикателства, свързани с устойчивостта. Очаква се темповете на инфлацията да се забавят значително по-бързо от средните за Съюза. Въпреки това, ако инфлацията се запази, това може да представлява известен риск за конкурентоспособността на Чехия. Неотдавнашното влошаване на състоянието на текущата сметка изисква внимателно допълнително наблюдение. През последните години силно се увеличи търсенето на жилища, стимулирано от ниските лихвени проценти, високия ръст на доходите и отслабените макропруденциални мерки, а предлагането на жилища не можа да отговори на търсенето. Растежът на цените на жилищата беше по-голям по време на пандемията, но нарастването започна да се забавя в средата на 2022 г. на фона на по-високи лихвени проценти и по-строги условия за кредитиране. Въпреки това рискът от значителна корекция на цените на жилищата изглежда нисък, задлъжнялостта на домакинствата е ограничена, а банковият сектор е стабилен. Продължителното ограничено предлагане в средносрочен план обаче ще продължи да води до повишаване на цените. Необходими са постоянни усилия за ограничаване на инфлацията. Бързото понижаване на инфлацията изисква силно забавяне на растежа на търсенето, което от своя страна може да бъде постигнато чрез достатъчно строга парична и фискална политика.

- (13) В съответствие с данни, потвърдени от Евростат, дефицитът по консолидирания държавен бюджет на Чехия е намалял от 5,1 % от БВП през 2021 г. до 3,6 % през 2022 г., а консолидираният държавен дълг се е увеличил от 42,0 % от БВП в края на 2021 г. до 44,1 % в края на 2022 г. На 24 май 2023 г. Комисията публикува доклад, изготвен в съответствие с член 126, параграф 3 от Договора. В този доклад се разглежда състоянието на бюджета на Чехия, тъй като нейният дефицит по консолидирания държавен бюджет през 2022 г. надхвърли референтната стойност по Договора от 3 % от БВП. В доклада се стига до заключението, че критерият за дефицита не е изпълнен. В съответствие със съобщението си от 8 март 2023 г. през пролетта на 2023 г. Комисията не предложи откриване на нови процедури при прекомерен дефицит. Впоследствие Комисията заяви, че ще предложи на Съвета да открие основания на дефицита процедури при прекомерен дефицит през пролетта на 2024 г. въз основа на данните за резултатите за 2023 г. Чехия следва да вземе това предвид при изпълнението на бюджета си за 2023 г. и при изготвянето на бюджета си за 2024 г.
- (14) Салдото по консолидирания държавен бюджет беше повлияно от мерките на фискалната политика, предприети с цел смекчаване на икономическите и социалните последици от увеличението на цените на енергията. През 2022 г. тези мерки на фискалната политика, водещи до намаляване на приходите, включваха намаляване на акцизите върху бензина и дизеловото гориво, отмяна на пътния данък за предприятията и намаляване на допълнителната такса за възобновяема енергия, плащана от крайните потребители; докато мерките на фискалната политика, водещи до увеличаване на разходите, включваха еднократна вноска към сметките за енергия (т.нар. „спестяваща тарифа“), подкрепа за секторите от промишлеността, засегнати от високите цени на енергията, и еднократна помощ за деца. Комисията оценява нетните бюджетни разходи за тези мерки на 0,7 % от БВП през 2022 г. Салдото по консолидирания държавен бюджет беше повлияно и от бюджетните разходи за предоставянето на временна закрила на разселените лица от Украйна, които се оценяват на 0,3 % от БВП през 2022 г. В същото време прогнозните разходи за временните извънредни мерки, свързани с кризата с COVID-19, намаляха до 0,1 % от БВП през 2022 г. спрямо 2,0 % през 2021 г.
- (15) На 18 юни 2021 г. Съветът препоръча през 2022 г. Чехия⁷ да поддържа подкрепяща фискална позиция, включително от импулса, осигурен от Механизма, и да запази инвестициите, финансирани на национално равнище.

⁷ Препоръка на Съвета от 18 юни 2021 г., съдържаща становище на Съвета относно програмата за конвергенция на Чехия за 2021 г. (ОВ С 304, 29.7.2021 г., стр. 10).

- (16) Според оценките на Комисията фискалната позиция⁸ през 2022 г. е била като цяло неутрална — с равнище от $-0,1$ % от БВП, както бе препоръчано от Съвета. В съответствие с препоръката на Съвета Чехия продължи да подпомага възстановяването, включително и с инвестиции, финансирани от Механизма. Разходите, финансирани с безвъзмездни средства по Механизма и с други фондове на Съюза, възлизаха на $1,1$ % от БВП през 2022 г. ($1,1$ % от БВП през 2021 г.). Инвестициите, финансирани на национално равнище, осигуряват неутрален принос за фискалната позиция⁹. Същевременно ръстът на финансираните на национално равнище първични текущи разходи (без новите мерки по отношение на приходите) осигури рестриктивен принос в размер на $0,3$ процентни пункта към фискалната позиция. Следователно Чехия е държала в достатъчна степен под контрол нарастването на текущите разходи, финансирани на национално равнище. Следователно Чехия е запазила инвестициите, финансирани на национално равнище, в съответствие с препоръката на Съвета.
- (17) Макроикономическият сценарий в основата на бюджетните прогнози в програмата за конвергенция е в съответствие с прогнозата на Комисията от пролетта на 2023 г. Правителството предвижда реалният БВП да нарасне с $0,1$ % през 2023 г. и с $3,0$ % през 2024 г. За сравнение, в прогнозата на Комисията от пролетта на 2023 г. се предвижда подобен растеж на реалния БВП от $0,2$ % през 2023 г. и $2,6$ % през 2024 г.

⁸ Фискалната позиция се измерва с промяната в първичните разходи (без дискреционните мерки по отношение на приходите), като се изключват временните извънредни мерки, свързани с кризата с COVID-19, но се включват разходите, финансирани с безвъзмездна подкрепа (безвъзмездни средства) по Механизма и с други фондове на Съюза — спрямо средносрочния потенциален растеж. За повече подробности вж. каре 1 във фискалните статистически таблици.

⁹ Други капиталови разходи, финансирани на национално равнище, осигуряват експанзионистичен принос от $0,4$ процентни пункта от БВП в резултат, наред с други фактори, на плащания към Чешките пощи за предоставяне на универсални пощенски услуги за периода 2018—2022 г.

- (18) В своята програма за конвергенция за 2023 г. правителството очаква дефицитът по консолидирания държавен бюджет да намалее до 3,5 % от БВП през 2023 г. Незначителното намаление през 2023 г. отразява главно по-високи разходи, като субсидии, свързани с мерките за енергийна подкрепа, или по-високо бруто капиталообразуване, които се компенсират от по-нисък растеж по други разходни позиции и по-високи приходи от фондовете на Съюза. Според програмата за конвергенция за 2023 г. съотношението на консолидирания държавен дълг към БВП се очаква да намалее от 44,1 % в края на 2022 г. до 43,5 % в края на 2023 г. В прогнозата на Комисията от пролетта на 2023 г. се предвижда бюджетен дефицит от 3,6 % от БВП за 2023 г. Това съответства на дефицита, предвиден в програмата за конвергенция за 2023 г. В прогнозата на Комисията от пролетта на 2023 г. се предвижда по-ниско съотношение на консолидирания държавен дълг към БВП от 42,9 % в края на 2023 г. Разликата се дължи на прогнозирания по-висок номинален растеж на БВП.

(19) Салдото по консолидирания държавен бюджет през 2023 г. се очаква да продължи да се влияе от мерките, предприети с цел смекчаване на икономическите и социалните последици от увеличението на цените на енергията. Те се състоят от мерки, които бяха продължени от 2022 г. (по-специално: намаляване на допълнителната такса за възобновяема енергия, плащана от крайните потребители, и на акцизите върху дизеловото гориво), и нови мерки, като таван на цените на електроенергията и газа и подкрепа в сектора на топлоснабдяването. Цената на тези мерки се компенсира частично от данъци върху извънредната печалба на доставчиците на енергия, а именно данък, който производителите на електроенергия плащат върху приходите над определено ценово равнище, и данък върху извънредната печалба за предприятия, осъществяващи дейност в производството и търговията с електроенергия и газ, добив на изкопаеми горива, горива и нефтохимични продукти. Като се вземат предвид тези приходи, нетните бюджетни разходи за мерките за подкрепа в прогнозата на Комисията от пролетта на 2023 г. възлизат на 1,3 % от БВП през 2023 г.¹⁰ Повечето мерки през 2023 г. не изглеждат насочени към най-уязвимите домакинства или предприятия и не запазват изцяло ценовия сигнал за намаляване на търсенето на енергия и повишаване на енергийната ефективност. В резултат на това в прогнозата на Комисията от пролетта на 2023 г. размерът на целевите мерки за подкрепа, който трябва да бъде взет предвид при оценката на спазването на препоръката на Съвета от 12 юли 2022 г.¹¹, се оценява на 0,1 % от БВП през 2023 г. (спрямо 0,2 % от БВП през 2022 г.). Предвижда се бюджетните разходи за предоставяне на временна закрила на разселените лица от Украйна да бъдат намалени с 0,1 процентни пункта от БВП спрямо 2022 г.

¹⁰ Тази стойност представлява равнището на годишните бюджетни разходи за тези мерки, включително текущите приходи и разходи, както и когато е уместно — мерките за капиталови разходи.

¹¹ Препоръка на Съвета от 12 юли 2022 г. относно националната програма за реформи на Чехия за 2022 г. и съдържаща становище на Съвета относно програмата за конвергенция на Чехия за 2022 г. (ОВ С 334, 1.9.2022 г., стр. 19).

- (20) В препоръката си от 12 юли 2022 г. Съветът препоръча Чехия да предприеме действия, за да гарантира, че през 2023 г. растежът на финансираните на национално равнище първични текущи разходи е в съответствие с като цяло неутрална позиция на политиката¹², като се вземе предвид продължаващата временна и целенасочена подкрепа за най-уязвимите на покачването на цените на енергията домакинства и предприятия и за хората, бягащи от Украйна. Чехия следва да има готовност да адаптира текущите разходи към променящата се ситуация. На Чехия се препоръча също да увеличи публичните инвестиции за екологичния и цифровия преход, както и за енергийната сигурност, като се вземе предвид инициативата REPowerEU, включително чрез използване на Механизма и други фондове на Съюза.
- (21) През 2023 г. в прогнозата на Комисията от пролетта на 2023 г. се предвижда фискалната позиция да бъде рестриктивна (+1,4 % от БВП), в контекста на висока инфлация. Това се предхожда от като цяло неутрална фискална позиция през 2022 г. (-0,1 % от БВП). Увеличението на финансираните на национално равнище първични текущи разходи (след приспадане на дискреционните мерки по отношение на приходите) през 2023 г. се очаква да осигури рестриктивен принос от 1,2 % от БВП към фискалната позиция. Това включва намалените разходи за целевите мерки за подкрепа на домакинствата и предприятията, които са най-уязвими по отношение на покачването на цените на енергията, с 0,1 % от БВП. Това включва и по-ниски разходи за предоставяне на временна закрила на разселените лица от Украйна (с 0,1 % от БВП). В обобщение, прогнозираният растеж на финансираните на национално равнище първични текущи разходи е в съответствие с препоръката на Съвета от 12 юли 2022 г. Разходите, финансирани с безвъзмездни средства по Механизма и с други фондове на Съюза, се очаква да възлязат на 1,6 % от БВП през 2023 г., докато финансираните на национално равнище инвестиции се очаква да осигурят рестриктивен принос към фискалната позиция от 0,5 процентни пункта¹³. Поради това Чехия планира да финансира допълнителни инвестиции чрез Механизма и други фондове на Съюза и не се предвижда да запази финансираните на национално равнище инвестиции. Тя планира да финансира публични инвестиции за екологичен и цифров преход и за енергийна сигурност, като например подобрения на енергийната ефективност в обществени сгради, или инвестиции в железопътни линии или цифрови услуги, които са частично финансирани по линия на Механизма и други фондове на Съюза.

¹² Въз основа на прогнозата на Комисията от пролетта на 2023 г. средносрочният (среден за 10 години) потенциален растеж на производството на Чехия, който се използва за измерване на фискалната позиция, се оценява на 13,3 % в номинално изражение.

¹³ Очаква се другите капиталови разходи, финансирани на национално равнище, да осигурят рестриктивен принос от 0,1 процентни пункта от БВП.

- (22) Според програмата за конвергенция за 2023 г. се очаква дефицитът по консолидирания държавен бюджет да намалее до 2,9 % от БВП през 2024 г. Намалението през 2024 г. отразява основно премахването на мерките за енергийна подкрепа, което води до по-ниски субсидии и по-нисък ръст на социалните плащания в сравнение с ръста на номиналния БВП. Според програмата за конвергенция за 2023 г. се очаква съотношението на консолидирания държавен дълг към БВП да нарасне до 44,0 % в края на 2024 г. Въз основа на мерките на политиката, известни към крайната дата на изготвяне на прогнозата, в прогнозата на Комисията от пролетта на 2023 г. се предвижда бюджетен дефицит от 3,0 % от БВП през 2024 г. Това съответства в голяма степен на дефицита, предвиден в програмата за конвергенция за 2023 г. В прогнозата на Комисията от пролетта на 2023 г. се предвижда по-ниско съотношение на консолидирания държавен дълг към БВП от 43,1 % в края на 2024 г.
- (23) В програмата за конвергенция за 2023 г. се предвижда постепенно премахване на повечето от мерките за енергийна подкрепа през 2024 г. Понастоящем Комисията приема, че нетните разходи за мерките за енергийна подкрепа ще възлязат на 0,0 % от БВП през 2024 г. в сравнение с 1,3 % от БВП през 2023 г. Тези оценки се основават на допускането, че няма да има нови увеличения на цените на енергията.

- (24) В Регламент (ЕО) № 1466/97 се призовава за годишно подобрене на структурното бюджетно салдо в посока постигане на средносрочната бюджетна цел с 0,5 % от БВП като референтна стойност¹⁴. Като се вземат предвид съображенията за фискална устойчивост и необходимостта от намаляване на дефицита до стойност под референтната стойност по Договора от 3 % от БВП за 2024 г., според Комисията би било целесъобразно подобрене на структурното салдо от поне 0,5 % от БВП. За да се гарантира такова подобрене, и в съответствие с методиката на Комисията, нарастването на финансираните на национално равнище нетни първични разходи¹⁵ през 2024 г. следва да не надвишава 6,0 %, както е отразено в настоящата препоръка. Това ще допринесе също така за намаляване на същинската инфлация, която е доста над средната за Съюза и която може да доведе до загуба на конкурентоспособност, ако остане трайна. В същото време оставащите мерки за енергийна подкрепа (които понастоящем Комисията оценява на 1,3 % от БВП през 2023 г.) следва постепенно да бъдат премахнати, ако развитието на енергийния пазар позволява това и като се започне от най-слабо насочените мерки, а свързаните с това икономии следва да бъдат използвани за намаляване на бюджетния дефицит. Съгласно оценките на Комисията това ще доведе до растеж на нетните първични разходи под препоръчания максимален темп на растеж за 2024 г.
- (25) Ако се допусне, че политиките остават непроменени, в прогнозата на Комисията от пролетта на 2023 г. се предвижда нетните първични разходи, финансирани на национално равнище, да нараснат с 3,0 % през 2024 г., което е под препоръчания темп на растеж.
- (26) Според програмата за конвергенция за 2023 г. се очаква публичните инвестиции да намалееят от 4,9 % от БВП през 2023 г. до 4,4 % от БВП през 2024 г. По-ниските инвестиции са резултат от по-ниски инвестиции, финансирани на национално равнище, и инвестиции, финансирани от Съюза по линии, различни от Механизма.

¹⁴ Член 5 от Регламент (ЕО) № 1466/97 също така изисква корекция от над 0,5 % от БВП за държавите членки с държавен дълг, надвишаващ 60 % от БВП, или с по-ясно изразени рискове за устойчивостта на обслужването на дълга.

¹⁵ Нетните първични разходи се определят като разходите, финансирани на национално равнище, след приспадане на дискреционните мерки по отношение на приходите и като се изключат разходите за лихви и разходите за циклична безработица.

- (27) В програмата за конвергенция за 2023 г. се очертава средносрочен фискален план до 2026 г. Според програмата за конвергенция за 2023 г. се очаква дефицитът по консолидирания държавен бюджет постепенно да намалее до 2,4 % от БВП през 2025 г. и до 2,2 % до 2026 г. Следователно се планира дефицитът по консолидирания държавен бюджет да намалее под 3 % от БВП през 2024 г. Според програмата за конвергенция за 2023 г. съотношението на консолидирания държавен дълг към БВП се очаква да нарасне от 44,0 % в края на 2024 г. до 45,0 % до края на 2026 г.
- (28) Чехия е изправена пред рискове за фискалната устойчивост в средносрочен и дългосрочен план. Поредица от фискални мерки с трайно въздействие, предприети през последните три години, включително намаляване на данъчната основа на подоходния данък на физическите лица и няколко индексации на разходите за социално осигуряване над законоустановения минимум, доведоха до влошаване на структурното салдо. Съществува допълнителен натиск върху устойчивостта на публичните финанси в средносрочен до дългосрочен план поради увеличаването на разходите, свързани със застаряването на населението. Прогнозното удвояване на коефициента на възрастова зависимост¹⁶ и определянето на горна граница на пенсионната възраст след 2030 г. се очаква да доведат до увеличение на разходите за пенсии от 8,8 % от БВП през 2030 г. до 11,4 % до 2050 г. Освен това се очаква публичните разходи за здравеопазване и дългосрочни грижи да нараснат съответно с 0,9 процентни пункта и 1,7 процентни пункта от БВП до 2070 г. поради застаряването на населението. Възможните мерки за осигуряване на фискална устойчивост в дългосрочен план включват коригиране на пенсионната възраст в съответствие с увеличаването на очакваната продължителност на живота, предоставяне на стимули за увеличаване на процента на участие на възрастните хора, ограничаване на ранното пенсиониране, коригиране на равнищата на индексирание на пенсиите и увеличаване на предлагането на работна ръка с цел осигуряване на по-високи приходи за пенсионната система.

¹⁶ Според доклада от 2021 г. относно застаряването на населението, публикуван от Комисията през май 2021 г.

- (29) В съответствие с член 19, параграф 3, буква б) от Регламент (ЕС) 2021/241 и критерий 2.2 от приложение V към него планът за възстановяване и устойчивост включва широк набор от взаимно подсилващи се реформи и инвестиции, които трябва да бъдат изпълнени до 2026 г. Изпълнението на плана за възстановяване и устойчивост на Чехия е в ход, но с риск от известни забавяния. Чехия представи едно искане за плащане, съответстващо на 37 ключови етапа и цели в плана за възстановяване и устойчивост, което доведе до плащане в размер на общо около 928 милиона евро. Необходими са по-нататъшни подобрения на административния капацитет и приоритизиране на ключовите реформи и инвестиции, за да се гарантира своевременно изпълнение на плана. Очаква се планът да бъде преразгледан и допълнен през 2023 г. във връзка с новата глава за REPowerEU и включване на увеличаването на безвъзмездната подкрепа. В съответствие с член 14, параграф 6 от Регламент (ЕС) 2021/241 на 30 март 2023 г. Чехия изрази намерението си да поиска до 11 милиарда евро допълнителна подкрепа под формата на заем по линия на Механизма. Бързото включване на новата глава за REPowerEU в плана за възстановяване и устойчивост ще позволи да бъдат финансирани допълнителни реформи и инвестиции в подкрепа на стратегическите цели на Чехия в областта на енергетиката и екологичния преход. Системното и ефективно участие на местните и регионалните власти, социалните партньори и други съответни заинтересовани страни продължава да бъде важно за успешното изпълнение на плана за възстановяване и устойчивост, както и на други икономически политики и политики в областта на заетостта, които излизат извън рамките на този план, за да се гарантира широка ангажираност с цялостната програма на политиката.
- (30) През 2022 г. Комисията одобри всички програмни документи на Чехия в областта на политиката на сближаване. Бързото изпълнение на програмите по линия на политиката на сближаване при взаимно допълване и полезно взаимодействие с плана за възстановяване и устойчивост, включително главата за REPowerEU, е от ключово значение за осъществяване на екологичния и цифровия преход, повишаване на икономическата и социалната устойчивост и постигане на балансирано териториално развитие в Чехия.
- (31) Освен икономическите и социалните предизвикателства, разгледани в плана за възстановяване и устойчивост и програмите по линия на политиката на сближаване, Чехия е изправена пред редица допълнителни предизвикателства, свързани с жилищното настаняване, енергийната политика и екологичния преход.

(32) Финансовата достъпност на жилищата в Чехия е сред най-ограничените в Съюза през последните пет години, с големи разлики между регионите. Високият ръст на цените на жилищата затруднява купуването на имоти от групите със средни доходи. Това доведе до увеличаване на търсенето на имоти под наем, което от своя страна ги направи по-малко финансово достъпни. Освен това малкият фонд за социални жилища не може да задоволи търсенето на всички домакинства с ниски доходи и уязвими домакинства (през 2020 г. той съставлява 0,4 % от целия жилищен фонд спрямо средно 7—8 % в Съюза¹⁷), а съществуващите помощи за жилищно настаняване не се използват достатъчно, отчасти поради административни пречки, стигма и липса на информираност. В резултат на това броят на семействата, които се нуждаят от жилище, нараства през последните години, което води до увеличаване на разходите за публичния бюджет и системата за здравеопазване. Пандемията от COVID-19 и притокът на хора, бягащи от войната в Украйна, допълнително изостриха тези съществуващи предизвикателства. Финансирането по политиката на сближаване остава важен източник за управление и финансиране на инвестициите в социални жилища, като по този начин се допринася за социалната закрила и приобщаване. За значително подобряване на ситуацията обаче са необходими други източници на финансиране. В Чехия липсват законодателство и всеобхватна рамка за социалните жилища, което затруднява координирането на разпокъсаните жилищни политики и определянето на отговорностите между националните и регионалните органи. Стабилното и устойчиво финансиране от национални източници, заедно с приемането на стимули за отдаване под наем или настаняване в жилищни кооперации, би допринесло за увеличаване на предлагането на жилища на достъпни цени и би осигурило приемственост и увеличаване на резултатите от подобни усилия. Ефективната координация е от решаващо значение за увеличаване на предлагането на жилища, реконструкция и обновяване на съществуващи жилищни единици и оползотворяване на свободни жилища.

¹⁷ База данни за достъпни жилища, Организация за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР), <http://oe.cd/ahd>.

- (33) След началото на руската инвазия в Украйна Чехия се справи с голямата си зависимост от вноса на изкопаеми горива от Русия, като диверсифицира своите доставки на газ. Например, от пълна зависимост от доставките на руски газ Чехия премина основно към диверсифицирани доставки на газ от Норвегия и внос на втечен природен газ (ВПГ). Държавата обаче не е отбелязала намаление на потреблението на изкопаеми горива, което я излага на висок риск от прекъсване на доставките и скокове на цените, със сериозни отрицателни последици за домакинствата и промишлеността. Потреблението на природен газ в Чехия е намаляло със 17 % в периода между август 2022 г. и март 2023 г. в сравнение със средното потребление на газ за същия период през предходните 5 години — това надхвърля целта за намаляване от 15 %. Чехия може да продължи да полага усилия за временно намаляване на търсенето на газ до 31 март 2024 г. в съответствие с Регламент (ЕС) 2022/1369 на Съвета¹⁸.
- (34) Внедряването на възобновяема енергия в Чехия е възпрепятствано главно от регулаторни ограничения, процедурите за издаване на разрешителни и ограничения капацитет на разпределителната мрежа. Чехия отбеляза напредък в справянето с редица регулаторни предизвикателства, като премахване на необходимостта от лиценз за производство на електроенергия и разрешение за строеж за по-малки фотоволтаични уредби (до 50 kWp) и извършване на промени в правната уредба, насочени към улесняване на инсталирането. Необходими са обаче по-нататъшни усилия, за да се предоставят повече права на енергийните общности и произвеждащите потребители на възобновяеми енергийни източници, да се въведе обслужване на едно гише за възобновяеми енергийни източници и да се въведат достъпни зони за стимулиране на внедряването на възобновяеми енергийни източници чрез насърчаване на разширяването на мрежата, гъвкавостта на енергийната система (като напр. реакция на потреблението или съхранение), при което инсталирането на малки системи и интелигентното измерване ще бъдат от ключово значение. Регулаторните реформи в мрежите следва да бъдат съпътствани от инвестиции в разширяване на капацитета на мрежата, стимулиране на гъвкавостта и внедряване на възобновяеми енергийни източници. Освен това Чехия разполага със солиден промишлен потенциал за производството на зелени технологии и би могла да ускори инвестициите в разработването и увеличаването на благоприятни за климата решения и решения за декарбонизация, за да се достигнат нулеви нетни емисии до 2050 г.

¹⁸ Регламент (ЕС) 2022/1369 на Съвета от 5 август 2022 г. относно координирани мерки за намаляване на търсенето на газ (ОВ L 206, 8.8.2022 г., стр. 1).

- (35) Скокът в цените на енергията в резултат на военната агресия на Русия срещу Украйна подчерта необходимостта от подобряване на енергийната ефективност на чешкия сграден фонд и справяне с енергийната бедност. Чехия намери решение, като стартира програми за жилищни сгради и подпомагане на възрастни хора и домакинства с ниски доходи. Въпреки това са необходими повече усилия, за да се подобри енергийната ефективност, като се улесни достъпът до нея. Това е възможно чрез облекчаване на административния достъп до субсидии както за домакинствата, така и за промишлеността, включително чрез изграждане на капацитет и умения на органите на държавно управление. Необходими са също така информационни кампании и специализирани консултантски услуги в цялата държава, за да се гарантира, че населението осъзнава необходимостта и ползите, свързани с намаляването на потреблението на енергия, и да се помогне на хората и промишлеността да получат лесен достъп до субсидии. Освен това Чехия трябва да ускори повишаването на квалификацията и преквалификацията на работниците, които в момента нямат необходимите умения за енергийно саниране на сгради.
- (36) Намаляването на зависимостта на Чехия от изкопаеми горива може да се постигне и чрез преминаване към железопътен транспорт с нулеви емисии и други форми на мобилност с нулеви емисии. Въпреки това перспективите за внедряване на превозни средства с нулеви емисии и модерна инфраструктура с голям капацитет за зареждане с електричество и горива са слаби. Във връзка с необходимата нормативна уредба преразглеждането на Националния план за действие за чиста мобилност и свързаните с него регулаторни промени следва да бъде отправна точка за осигуряване на благоприятни условия за премахване на бариерите пред прехода към мобилност с нулеви емисии.

- (37) Недостигът на работна ръка и умения в сектори и професии, които са от ключово значение за екологичния преход, включително производството, внедряването и поддръжката на технологии с нулеви нетни емисии, създава пречки пред прехода към икономика с нулеви нетни емисии. Висококачествените системи за образование и обучение, които отговарят на променящите се нужди на пазара на труда, и целенасочените мерки за повишаване на квалификацията и за преквалификация са от ключово значение за намаляване на недостига на умения и насърчаване на приобщаването и пренасочването на работната сила. За да се отключи неоползотвореното предлагане на работна ръка, тези мерки трябва да бъдат достъпни, по-специално за физическите лица и в секторите и регионите, които са най-силно засегнати от екологичния преход. През 2022 г. в Чехия беше отчетен недостиг на работна ръка за седем професии, които изискват специфични умения, свързани с екологичния преход (например водопроводчици, тръбопроводчици, електротехници и електромонтьори)¹⁹.
- (38) С оглед на оценката на Комисията Съветът разгледа програмата за конвергенция за 2023 г., като становището му²⁰ е изразено в препоръка 1,

¹⁹ Въз основа на доклада на Европейската мрежа на службите по заетостта (EURES) от 2022 г. относно недостига и излишъка на работна ръка, изготвен от Европейския орган по труда, който включва данни, предоставени от националните координационни служби на EURES. Изискванията за умения и знания се основават на таксономията на Европейската класификация на уменията, компетентността, квалификациите и професиите (ESCO) относно уменията, необходими за екологичния преход. Примерите са анализирани на базата на относителния дял на уменията по ESCO за екологичния преход в съответните сектори. Данните не са сравними между държавите и обхващат множество различни сектори.

²⁰ Съгласно член 9, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 1466/97 на Съвета.

ПРЕПОРЪЧВА на Чехия да предприеме през 2023 г. и 2024 г. следните действия:

1. Възможно най-скоро през 2023 г. и 2024 г. да прекрати постепенно действащите извънредни мерки за енергийна подкрепа, като използва свързаните с това икономии за намаляване на бюджетния дефицит. Ако нови увеличения на цените на енергията наложат предприемането на нови или продължаващи мерки за подкрепа — да гарантира, че тези мерки за подкрепа са насочени към закрила на уязвимите домакинства и предприятия, че са фискално достъпни и че запазват стимулите за икономии на енергия.

Да осигури разумна фискална политика, по-специално като ограничи номиналното увеличение на финансираните на национално равнище нетни първични разходи през 2024 г. до не повече от 6,0 %²¹.

Да запази финансираните на национално равнище публични инвестиции и да гарантира, че безвъзмездните средства по Механизма и другите фондове на Съюза се усвояват ефективно, по-специално с цел насърчаване на екологичния и цифровия преход.

За периода след 2024 г. — да продължи да следва средносрочна фискална стратегия за постепенна и устойчива консолидация, съчетана с инвестиции и реформи, водещи до по-висок устойчив растеж, с цел постигане на разумна средносрочна фискална позиция.

Да предприеме мерки, за да гарантира дългосрочната фискална устойчивост на публичните финанси, включително устойчивостта на пенсионната система.

2. Да ускори изпълнението на своя план за възстановяване и устойчивост, също и чрез осигуряване на адекватен административен капацитет, и да завърши бързо допълнението, включително главата за REPowerEU с цел съвременно започване на изпълнението ѝ. Да пристъпи към бързо изпълнение на програмите по линия на политиката на сближаване при тясно взаимно допълване и полезно взаимодействие с плана за възстановяване и устойчивост.
3. Да увеличи предоставянето на социални и финансово достъпни жилища, включително чрез приемане на специфична законодателна рамка, подобряване на координацията между различните органи на държавно управление и стимулиране на изграждането на нови жилищни единици, както и обновяване на съществуващите.

²¹ Което се очаква да съответства на годишно подобрене на структурното бюджетно салдо от поне 0,5 % от БВП за 2024 г., както е посочено в съображение 24.

4. Да намали зависимостта от изкопаеми горива. Да увеличи внедряването на възобновяеми енергийни източници с допълнителни инвестиции в електрически мрежи и директно внедряване на мощности от ВЕИ. Да рационализира процедурите за издаване на разрешителни за възобновяеми енергийни източници и да създаде условия в мрежата за достъп до възобновяеми енергийни източници чрез допълнителни реформи, премахване на ограниченията за малки възобновяеми енергийни източници и създаване на обслужване на едно гише, повишаване на гъвкавостта на мрежата и създаване на благоприятни условия за енергийните общности. Да повиши енергийната ефективност на системите за централно отопление и на сградния фонд чрез стимулиране на енергийно саниране и възобновяеми източници на топлина, улесняване на административния достъп до субсидии както за домакинствата, така и за промишлеността, и изграждане на капацитет и подобряване на уменията на органите на държавно управление. Да насърчава навлизането на превозни средства с нулеви емисии и да увеличава достъпността на модерна инфраструктура с голям капацитет за зареждане с електричество и горива чрез нови реформи за създаване на благоприятни условия за премахване на съществуващите бариери пред внедряването на такива превозни средства и инфраструктура. Да увеличи усилията на политиката, насочени към предоставянето и придобиването на уменията и компетентностите, необходими за екологичния преход.

Съставено в Брюксел на [...] година.

За Съвета

Председател